

У 30-х роках ХХ сторіччя у лікаря Балея був не тільки літак і автомобіль «Крейслер»

**У Перевередові
він закохався
в Зося Дзівалтовську**

Про лікаря Святослава Балея з Панталії, що поряд з Дубном, ходять легенди. Не дивно, що до цієї цікавої особистості прикута увага засобів масової інформації. Нещодавно в одному з вітчизняних видань йшлося про те, що пан Балея у критичних обставинах, коли йшлося про життя людини, для порятунку своїх пацієнтів використовував власний літак. Крім того, в його розпорядженні був дорогий автомобіль «Крайслер». Погодьтеся, що на 30-ті роки ХХ сторіччя такі транспортні засоби були рідкістю, а літак – явище просто виняткове.

Зрозуміло, що такі дорогі незвичні на ті часи речі додавали лікарю ореол унікальності, хоча він був доволі скромною і невибагливою людиною, зі своїми вадами і навіть дивакуватістю. Яскраво і водночас приземлено фахівець з надзвичайним даром постає у період закоханості. Завдяки млинівчанці Олені Андріївні Тарасюк – колишньому педагогу і самобутньому краєзнавцю, в інтелектуальних нішах якої міцно закарбу-

завидки дужим чоловікам і заздрісницям, лопатою копала всього города, виконувала інші домашні роботи. При цьому вдячна жінка не забувала наголошувати:

– Мене Балеяй «складав»!

Хтозна: може вмілі руки і благодатна аура цілителя з Панталії наворожила бабусі довгий вік: відійшла за небоккраї на 91-у році життя.

У той час Катерина Лещук вийшла заміж і мешкала в чоловіка. Невдовзі після цього їй почав набридати кашель, а також молодичка почала втрачати вагу. На швидкі темпи схуднення подруги Зосі звернув увагу пан Станіслав, тож не забарився із запитанням:

– Катю, що з тобою? Обов'язково приїдь

сом на першу в історії села іномарку місцеві жителі вже не зирили, як на сьоме диво світу, бо ж неодноразово оглядали автівку. Хтось мовчки, а хтось прицмокував язиком.

Стосунки закоханих набирали почуттєвого розмаху. Уже не тільки Святослав приїздив до Зосі в Перевередів, а й сама Зося стала навідуватися до кавалера і навіть спілкувалася з його мамою. Саме ньенька легендарного цілителя розповіла їй про дитячі роки сина. І якось зізналася в найскороченнішому: змалку Святослав підростав дивакуватим і навіть неадекватним, тож рідня хвилювалося за майбуття хлопчика. Скажімо, він міг взяти в руки якийсь предмет і крутити його, приглядатися, щось міркувати. Звісно, тоді ніхто не переймався, над чим у ті мітмізкував юний мрійник. Може, саме тоді формувалися незвичні здібності і задатки

перника Святослава Балея, бо зрозуміла: якими б щирими не були його почуття до неї, у його серці на першому

лектуальних нішах якої міцно закарбувалося багато цікавих сторінок із літопису ріднокраю, відтворимо щемливі і драматичні миті кохання Святослава Балея до вчительки з Перевередова Зосі Дзівалтовської (на фото).

У Лещуків гість із Панталії почувався своїм

У просторій хаті Лещуків у Перевередові в 30-ті роки минулого сторіччя розміщала школа. В одній половині будівлі навчальні класи, в іншій – приміщення для педагогів. В одній із кімнат мешкала вчителька Зося Дзівалтовська. Подружжя Лещуків із доньками Капітоліною і Катериною мешкали окремо. Не дивно, сімейство прибирало в помешканні пані Зосі, готували страви, прали та виконували інші доручення квартирантки.

Коли і де лікар Балея познайомився із Зосяю – про це, як кажуть, історія замовчує. Однак коли він почав приїжджати у Перевередів, то Зося разом із Капітоліною і Катрусєю влаштували шикарне застілля: готували страви, наводили відповідний марафет у кімнатах. А ще вчителька і лікар запрошували сестер скласти їм компанію, що дівчата робили із задоволенням, а згодом одна з них і розповіла історію кохання своїй дочці. Пан Станіслав настільки зблизився з сімейством Лещуків, що почувався тут своїм...

Наворожив довголіття

Так сталося, що в цей час, наче на замовлення, у родині сталися три прикрі випадки. Спочатку господиня (бабуся моєї співрозмовниці) впала із високої черешні. Тут і прийшов на допомогу шанований гість, слава про якого поширювалася ріднокраєм. Він, як кажуть, успішно «склав» бабуню Лукерію. Близько року вона була прикута до ліжка, а згодом поволі стала на ноги і розходила. Після цієї складної операції, на

– Катю, що з тобою? Обов'язково приїдь до мене на Панталію – я тебе обстежу.

Лікар виявив у неї туберкульоз. Не забарився із запитаннями: як живеш, що робиш у невістках, чим харчуєшся. Тоді молодиця і назвала свою «коронну» страву – галушки з розсолем. Коли ж лікар знову приїхав у Перевередів, то насамперед провів профілактичну бесіду з батьками хворої й наказав замінити галушкову дієту медом, маслом і курячими яйцями. І чи не опіка легендарного цілителя наворожила тітці Катерині 87 років життя на білому світі?

А згодом проблеми зі здоров'ям виникли у Капітоліні – другій доньки Олексія і Лукерії Лещуків (мами моєї співрозмовниці). Дівчину Господь обдарував чудовим голосом – винятковим сопрано, яким залюбки заслуховувалися на сільських okazях і в товаристві місцевих вокалістів. Може, людська заздрість зурочила, бо з часом у «перевередівського соловейка» почав «сідати» голос. А коли їй стало важко дихати, то батько відвіз на Панталію до лікаря Балея.

Панталіївський дивотворець виявив у знайомої дівчини нариви на glandax. Не обійшлося без його короткого коментаря:

– Якби не приїхали до мене вчасно, то за добу довелось б відвозити дівчину на... кладовище.

Станіслав Балея прооперував пацієнтку. На добу залишилася в лікарні – за цей час заплатили 6 злотих. Наступного дня жінка поїхала додому. Перед від'їздом допитувалася в лікаря, чи зможе співати – той заспокоїв. Мовляв, будеш співати довго-довго. До речі, Всевишній відміряв їй на землі 91 рік...

До Зосі – на «Крейслері»

Кохання Станіслава Балея до Зосі Дзівалтовської було земне і щире. Сильна і нездоланна пристрасть спонукала лікаря до частих автопоїздок у Перевередів. Сімейство Лещуків звикли до нього, тому тішилося кожному приїзду. З ча-

формувалися незвичайні здібності і задатки його майбутнього фаху.

Ревнощі до поліціанта

Як і кожне кохання, почуття пана Святослава підточувала нездоланна ревність. Своїм конкурентом він вважав поліціанта з Дубна. Бувало шпацерують лікар із учителькою вулицею міста, а назустріч їм поліціант, то пан Балея разом із дівчиною неодмінно перейдуть на другу сторону вулиці. До речі, польський правоохоронець також бував у Зосі в Перевередові, але не так часто, як Балея.

Про почуття до вчительки відомого лікаря свідчить і такий факт. Як розповідала сама Зося, під час відвідин Святослава він підводив її до столу, витягував шухляду, в якій, як у нас кажуть, лежали гроші жужмаком. І при цьому наказував дівчині:

– Бери, скільки забажаєш!

Кажуть, що за гроші можна купити інтим, а не кохання. Мабуть, лікар не збирався так чинити, а просто щиро хотів поділитися з любов'ю дівчиною своїм заробітком. І Зося користувалася його щедрістю.

Повінчалася з суперником лікаря

А далі, за спогадами Олени Андріївни, події розвивалися стрімко. Одного Божого дня Зося раптом найняла в Перевередові фірмана, який відвіз її в Дубно. Там вона повінчалася із суперником пана Балея – поліціантом. Після вінчання Зося повернулася в село, привезла маленькій Лесі (так називали в дитинстві мою співрозмовницю Олену Андріївну) подарунки: велику ляльку, коробку з прикрасами для новорічної ялинки і, звичайно, цукерки. А невдовзі після цього скороспілого шлюбу подружжя виїхало в Польщу.

Ось так згасла зірка кохання відомого лікаря Балея. Чому так сталося, що Зося зорієнтувалася на поліціанта? Ми, зрозуміло, можемо лише здогадуватися і припускати. Хоча Олена Андріївна озвучила власне, але доволі обґрунтоване припущення. На її думку, учителька вибрала су-

чуття до неї, у його серціна першому місці зорітиме захоплення медициною, прагнення лікувати і цілювати людей. Відтак вона не забажала, аби її пристрасть перебувала в затінку фахових уподобань потенційного обранця серця.

І ще одне припущення: у Балея могла бути дружина. За деякими історичними джерелами, так і було. Тож у такому разі із одруженням могло не скластися.

Сліди, загублені в часі

За «перших советів» пан Балея ще займався лікувальною практикою на Панталії. І навіть під час гітлерівської окупації люд шукав у нього порятунку від недуг. Опосередковано про це свідчить спогад Олени Андріївни про інспектора Млинівського районного відділу освіти Андрія Чернушка. У дитинстві він «чаклував» над гранатою, яка розірвалася. Хлопчину з осколками мама привезла до лікаря Балея.

– Не буду лікувати! – віджартовувався пан Святослав.

Зрозуміло, що так залякував хлопчину з виховною метою. Але «склав» пана Андрія за найвищими професійними лєкалами...

Щодо подальшої долі лікаря Балея, то до приходу радянський військ він виїхав із Дубно. Згодом опинився в Польщі. Тож чи, бува, там його стежини долі не перетнуться з доріженьками незабутньої Зосі?

Побутує й така версія – Святослав Балея ще в 60-х роках минулого сторіччя приймав хворого з Добрятина у Львові вже в статусі професора. Але чи це пан Балея із Панталії? Адже начебто свічка життя Святослава Балея догоріла в Польщі наприкінці 50-х років ХХ сторіччя...

У Перевередові після Зосі Дзівалтовської вчителював Петро Кухарський – прийомний син графині Ходкевич. Був час, коли польська влада кинула клич заможнім людям всиновлювати дітей із сиротинців. Але це вже інша історія...